11.9.2024

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Kansainvälisten asioiden yksikkö

Nvm Antti Häikiö

UTP 26/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Kriisinhallintakatsaus, kesäkuu 2024; Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan sekä kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lain nojalla toteutettavaan toimintaan.

- **Sisäministeriö tukee kriisinhallinnan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, ja haluaa korostaa kriisinhallinnan operaatioiden ja tehtävien vaativuuden jatkuvasti kasvavan kotimaan valmiuksien kannalta myös siviilikriisinhallinnassa.**
- **Siviilikriisinhallinnan merkitys Ukrainassa ei vähene, vaan kasvaa, jos sodan ja taisteluiden vaiheesta siirrytään tulitaukoon tai rauhansopimukseen. Lähi-idän ja Gazan kehitys merkitsevät uusia vaatimuksia sekä määrällisesti että laadullisesti.**
- **Tiivis kriisinhallintayhteistyö on sisä- ja oikeusasioiden (OSA) kannalta kansallisesti erityisen tärkeää, koska Suomen lähettämästä operaatioiden henkilöstöstä noin 40 prosenttia on sisäisen turvallisuuden ja oikeushallinnon asiantuntijoita.**

Kansainväliset haasteet organisaatio- ja järjestelmätasolla

Suomi on edelleen suurin EU:n siviilikriisinhallintaan osallistuva valtio suhteutettuna väkilukuun. Suomi kuuluu lähetetyn henkilöstön lukumäärässä viiden suurimman lähettävän valtion joukkoon, joka lähettää yli puolet kaikesta jäsenmaiden henkilöstöstä.

EU:n jäsenvaltioista 17 lähettää yhteensä alle 25 % operaatioiden henkilöstöstä. Tätä maiden sitoutumisen ja suorituskyvyn epäsuhtaa korjataan ja kehitetään ns. siviili-Kompaktin prosessissa vuosina 2023 – 2027, jonka tavoite on kokonaisuutena vahvistaa EU:n siviilikriisinhallintaa ja siten sen kykyä vaikuttaa kriisialueiden vakauteen ja turvallisuuteen operaatioillaan, mikä on myös hallitusohjelman tavoite. Suomi osallistuu aktiivisesti Kompaktin toimeenpanoon ja seurantaan mm. UM:n, SM:n ja Kriisinhallintakeskuksen yhteistyössä laatiman kansallisen toimeenpanosuunnitelman kautta.

Jäsenmaiden yhteisesti hyväksymä Kompakti sisältää määrällisen lisäämisen lisäksi yhtenä kehittämisen tavoitteena ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja sisä- ja oikeusasioiden välisen poliittisen, strategisen ja operatiivisen yhteyden kehittämisen.

Siviilikriisinhallintaan osallistumisen haasteet ovat EU-jäsenmaissa ensisijaisesti niiden kansallisen hallinnon ja järjestämisen haasteita. Suomella näitä ei ole. Suomen lainsäädäntö ja UM-SM –yhteistyö sekä Kriisinhallintakeskus (CMC Finland) toimeenpanijana ja työnantajana ovat toimiva kokonaisuus ja järjestely. Suomi on tänä syksynä ryhtymässä puheenjohtamaan yhteistyössä EU-ulkosuhdehallinnon ja uuden

Eurooppalaisen siviilikriisinhallinnan osaamiskeskuksen (Berliini) kanssa klusteria EU27:n ja jäsenmaiden kansallisen hallinnon kehittämiseksi niiden osallistumisen edellytysten lisäämiseksi. Tähän haetaan EU-rahoitusta.

EU:n lisäksi toimivan kansallisen järjestelmän kehittäminen merkitsee parempaa suorituskykyä osallistua myös YK:n, Naton, Etyjin sekä viime aikoina Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) tehtäviin.

Nyky- ja lähiajan kehitys

Siviilikriisinhallinnassa kuten kaikessa kriisinhallinnassa ja kansainvälisessä turvallisuustyössä tulee jatkaa vaikuttavuuden kehittämistä – kriisinhallinnan tulee vaikuttaa ajoissa oikeissa tehtävissä kriittisiin turvallisuuskehityksen ongelmiin. Toiminnan vaikuttavuuden vahvistamista tulee tehdä sekä kansallisesti että kansainvälisesti mm. Euroopan unionin ja Naton kriisinhallintatyössä.

Ukrainan EU-siviilikriisinhallintaoperaatio (EUAM UKRAINE: European Union Advisory Mission for Civilian Security Sector Reform in Ukraine) on jatkunut vuodesta 2014 – ja sen tehtävää jatkettiin viimeksi toukokuussa 2024. Siviiliturvallisuuden vahvistamisen lisäksi tehtäviin on lisätty erityisesti sotarikoksiin liittyvää tukea Ukrainan viranomaisten ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen työlle. Lisäksi valmistellaan tukea lainvalvontaviranomaisille ns. vapautettujen alueiden turvallisuuden ja yhteiskunnan olosuhteiden järjestämiseksi.

Lähi-idän turvallisuuskehitys, erityisesti Gazan tilanne, ennakoi uutta kansainvälistä roolia ja läsnäoloa, jonka varsinaista muotoa tai toimijaa ei vielä tunneta. Tämä edellyttää kuitenkin kasvavaa kansainvälistä siviilikriisinhallinnan suorituskykyä – myös Suomen valmiutta ja kykyä osallistua tulevaan operaatioon ja sen vakautta ja turvallisuutta valvovaan ja vahvistavaan tehtävään.

Suomen Nato-jäsenyys voi lähiaikoina lisätä tarvetta osallistua myös Naton muuhun kuin sotilaalliseen toimintaan, jota sisäministeriön hallinnonalalla voi olla sekä Naton siviilivalmiuksiin että Naton kriisinhallinnan siviiliasiantuntijuuteen liittyen kuten jo nyt Naton Irakin operaatiossa.

Hallituksen säästö- ja sopeuttamistoimissa siviilikriisinhallinnan kustannuksia suunnitellaan leikattavaksi vuoden 2025 talousarviossa sekä UM:n että SM:n pääluokissa noin kymmenen prosenttia. Sisäministeriö toteaa, että turvallisuuskehitys Suomen ja Euroopan lähialueilla ei viittaa väheneviin kansainvälisiin tehtäviin, ja siviiliturvallisuuden sekä oikeushallinnon asiantuntijuudelle on jatkossakin kansainvälisesti tarvetta.

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että:

- **Kriisinhallintaa vahvistetaan ja kehitetään kokonaisvaltaisesti. Kriisinhallinnan vaikuttavuutta tulee lisätä kansallisesti kriisinhallintaan osallistumisessa ja kansainvälisessä yhteisössä kriisinhallinnan järjestämisessä.**
- **Siviilikriisinhallinnan tehtävät ja merkitys kasvavat sekä Ukrainassa että Lähi-idässä erityisesti myönteisen tulitauko- tai rauhansopimuksen tilanteissa. Tarve sisäisen turvallisuuden ja oikeushallinnon asiantuntijoille pysyy korkeana kansainvälisissä siviilikriisinhallintaoperaatioissa.**

Lisätietoja: **Antti Häikiö, neuvotteleva virkamies, antti.haikio@gov.fi, puh. 050 348 5525**

Sisäministeriö, kansainvälisten asioiden yksikkö

LIITE **Siviilikriisinhallinnan osallistumiskartta 15.8.2024**

SUOMEN OSALLISTUMINEN SIVIILIKRIISINHALLINTAAN

15.8.2024

Asiantuntijoita: **141** Naisia: **37 %** Miehiä: **63 %**

EU - YHT. 107 / N: 39% / M: 61%	
EUH / Belgia	**15**
EU:n erityisedustaja / Bosnia ja Hertsegovina / Keski-Aasia / Afrikan sarvi / Kosovo / Etelä-Kaukasus / DWB (Länsi-Balkan) / Ihmisoikeudet	**8**
EUAM Iraq	**9**
EUAM RCA / Keski-Afrikan tasavalta	**2**
EUAM Ukraine	**15**
EUBAM Libya	**1**
EUBAM Moldova&Ukraine	**2**
EUCAP Sahel Mali	**3**
EUCAP Somalia	**9**
EU-delegaatio / Mosambik / Somalia / Turkki	**3**
EULEX Kosovo	**8**
EUMA Armenia	**10**
EUMM Georgia	**11**
EUPM Moldova	**5**
EUPOL COPPS / Palestiinalaisalueet	**6**

YK - YHT. 18 / N: 17% / M: 83%	
UNFICYP / Kypros	**5**
UNMIK / Kosovo	**1**
UNMISS / Etelä-Sudan	**12**

MUUT - YHT. 9 / N: 44% / M: 56%	
CoE for CCM / Saksa	**1**
Euroopan neuvosto / Ranska	**1**
Kansainvälinen rikostuomioistuin (ICC) / Alankomaat	**5**
OSCE Chair Rep. Team / Itävalta	**1**
NATO StratCom COE / Latvia	**1**

ETYJ - YHT. 7 / N: 43% / M: 57%	
OSCE Mission to Moldova	**1**
OSCE Programme Office in Dushanbe / Tadzhikistan	**1**
OSCE Project Co-ordinator in Uzbekistan	**1**
ETYJ sihteeristö / Itävalta	**4**

ASIANTUNTIJOIDEN TAUSTAT							
Poliisi (SM)	36	RISE (OM)	2	Tulli (VM)	6	Muu julkishallinto	11
RVL (SM)	3	Syyttäjä (OM)	2			Yksityinen sektori	6
Muut (SM)	12	Tuomari (OM)	2			Kansalaisjärjestöt	2
UM	3	Muut (OM)	2			Muut	54